

N:o 103.

Ank. till Riksd. kansli den 27 april 1906, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om afskrifning af återstående köpeskillingen för hemman och lägenheter, som få till skatte lösas.

(I. A.)

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 1) har herr *N. Andersson* i Pettersborg hemställt att Riksdagen ville besluta, att den återstående skatteköpeskillingen skulle afskrifvas för alla de hemman och lägenheter, som finge till »skatte» lösas, på sätt i Kungl. Maj:ts proposition af den 14 januari 1870 föreslagits.

Till stöd för denna framställning har motionären anført följande:

»Då numera alla andra grundskatter äro afskrifna, och då mer än ett halft sekel förflutit, sedan frågan om *skatteköpens* upphörande för första gången väcktes (hvilket framgår af skattekommitténs i utdrag bifogade betänkande, bil. Litt. A), och då mer än 30 år förflutit, sedan Kungl. Maj:t sist genom proposition till Riksdagen (bil. Litt. B) föreslagit afskrifvande af nämnda grundskatt, så synes mig tiden vara inne, att äfven denna kvarlefva af gamla orättvisor borttages. Att Kungl. Maj:ts förslag om skatteköpeskillings afskrifvande icke vann Riksdagens bifall 1870 hade sin grund däri, att andra grundskatter då ännu icke blifvit afskrifna.

Om man jämför skatteköpeskillingen med andra förutvarande grundskatter, så är den en ren obetydlighet och tillför icke statskassan någon nämnvärd inkomst. Åren 1900—1904 tillfördes statskassan ett belopp af endast 477 kronor 49 öre i medeltal pr år i skatteköpeskilling (bil. Litt. C).

Men icke nog med att inkomsten för staten är obetydlig och icke användes för det ursprungliga ändamålet, hvilket kanske på sin tid be-

rättigade dess tillkomst, utan det är högst sannolikt, att denna inkomstpost framdeles blir ännu obetydligare, hvilket 1847 års skatteregleringskommitté och kammarkollegium i sitt utlåtande år 1869 sökt visa. Denna minskning är så mycket säkrare, då det endast är mindre hemmansdelar och lägenheter, som numera återstå af »krononatur» och få till »skatte» köpas. Den lilla inkomst, som staten genom afskrifningen ginge miste om, skulle dessutom blifva fullt ersatt genom stämpelbeläggningen af köpebref och andra ifrågavarande fastigheter rörande handlingar.

För det första skulle vinnas större *enhetlighet i jordnaturen* till betydlig lättnad för Konungens befallningshafvande, härads-skrifvarne m. fl. Om »krono», som få till skatte lösas, blefve sammanförda med »skatte», så komme de i jordeböckerna förekommande (bil. Litt. D) ohandterliga *bråktalen* att försvinna. Huru lätt kunna ej uppstå fel, som i sin ordning kunna föranleda till civilrättsliga tvister med kostnader för den enskilde och till mycket besvär för myndigheterna.

Vidare skulle enligt min mening *egna-hems-frågans lösning* i hög grad befrämjas genom den föreslagna afskrifningen. Dessa smålägenheter, hvarom är fråga, kunna nämligen icke såsom »krono» belastas med in-teckning, men öfverförda till »skatte» kunde de belånas genom in-tecknade skuldebref, hvarigenom det skulle blifva betydligt lättare för mindre bemedlade personer att öfvertaga dylika lägenheter och därmed skaffa sig ett eget hem.»

I afseende å innehållet af de af motionären här ofvan oberopade, med Litt. A, B, C och D betecknade handlingar tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Med anledning af en i samma ämne vid nästlidet års lagtima riksdag väckt motion anförde statsutskottet följande:

»Frågan om kronohemmans samt åtskilliga andra kronolägenheters upplåtande under skattemannarätt utan särskild köpeskillings erläggande förelades 1870 års Riksdag till pröfning genom en då i ämnet aflåten kungl. proposition. Denna proposition blef emellertid afslagen af Riksdagen, som i skrifvelse den 10 maj samma år anförde, bland annat, att enligt de för behandling af frågan om beskattningsväsendets samt upp-börds- och redogörelseverkets förenkling utsedde kommitterades beräkning uppgick antalet af de under stadgad åbo- och besittningsrätt upplåtna kronohemman år 1844 till 2,176 hela mantal, lägenheterna oberäknade, och att detta antal hade under de påföljande 22 åren, eller till och med

år 1866, enligt kammarkollegii utredning nedgått till 442 mantal, hvilken senare siffra kollegiet på anförda skäl funnit vara något för hög. Då skatteköpen under gällande lagstiftning visat sig ganska skyndsamt fortgå, hade det syntts Riksdagen icke vara af verkligt behof påkalladt att däri vidtaga någon förändring, helst skatteköpen kunde i väsentlig mån påskyndas genom att vederbörande på lämpligt sätt bringades kunskap om sådana förteckningar öfver kronohemman och lägenheter, som omförmälas i kungl. kungörelsen den 15 december 1848 angående ordningen och sättet för vinnande af skattemannarätt till hemman och lägenheter af krononatur.

I hvad mån dessa skatteköp sedermera fortgått är utskottet icke i tillfälle att meddela, enär, enligt hvad upplyst blifvit, en utredning i sådant afseende icke skulle kunna åstadkommas utan vidlyftiga undersökningar och i öfrigt försvåras däraf, att en mängd i jordeböckerna upptagna kronolägenheter i själfva verket äro obefintliga.»

Då emellertid ifrågavarande skattemannarätt i regeln kunde förvärfvas utan föregången värdering eller annan omgång än erläggande af den efter grundröntans kronovärde bestämda köpeskillingen, hvilket kronovärde alljämt bibehållits vid sitt ursprungliga belopp och således måste anses under nuvarande förhållanden synnerligen ringa, samt alltså den af motionären till afskrifning ifrågasatta köpeskillingen utan någon svårighet borde kunna af kronoåborna erläggas och någon rättslig grund för dess efterskänkande icke kunde åberopas, hemställde utskottet, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas; och beslöt Riksdagen i öfverensstämmelse med denna hemställan.

I likhet med nästlidet års statsutskott finner utskottet sig icke kunna omedelbart tillstyrka motionärens förslag såsom det framlagts; och har utskottet gent emot motionärens uttalande om, att här vore fråga om afskrifning af en grundskatt, velat erinra, att så icke är förhållandet, enär Riksdagens beslut om grundskatternas afskrifning redan blifvit tillämpadt äfven å förenämnda hemman och lägenheter, hvilkas beröring med grundskatterna numera endast består däri, att den förut erlagda grundröntans kronovärde skall läggas till grund för bestämmande af skatteköpeskillingen.

Emellertid har en omständighet tillkommit, som synes böra utöfva inflytande på föreliggande fråga. Utskottet har nämligen inhemtat, att, sedan med år 1904 grundskatterna afskrifvits och i anledning deraf nya jordeböcker måste efter förändradt formulär uppläggas, förslag i sådant

afseende för närvarande är under utarbetning inom kammarkollegium äfvensom att såsom underlag för nya specialiserade fastighetsböcker af utsedde kommitterade uppgjorts förslag till särskilda, på jordeböckerna grundade jordregister; och skulle arbetet med uppläggandet af nya jordeböcker och äfven af jordregister utan tvifvel komma att ej oväsentligt underlättas och förenklas, därest ifrågavarande hemman och lägenheter finge omföras från krono till skatte och således en särskild kolumn för dem ej behöfde bibehållas. Med afseende härå och vid det förhållande, att ett efterskänkande af de obetydliga skatteköpeskillingarna för dessa hemman och lägenheter antagligen komme att uppvägas af stämpelafgifterna å köpebrefven samt andra ifrågavarande fastigheter rörande handlingar och sålunda icke medföra någon eller i allt fall icke någon afsevärd förlust för statsverket, finner utskottet anledning föreligga att föranstalta om utredning, huruvida icke ett sådant efterskänkande må böra äga rum. Mot en dylik åtgärd har anförts, att den måste förutsätta vidlyftiga och besvärliga undersökningar om åbornas besittningsrätt, hvilken i många fall icke torde vara fullt ostridig. Men utskottet föreställer sig, att kammarkollegium vid uppläggande af de nya jordeböckerna, derest ifrågavarande kronohemmansåbor skulle anses böra såsom sådana i dem införas, icke komme att föranstalta om ett sådant införande utan att förut hafva underkastat deras rätt till innehafvet vederbörlig granskning, hvadan i båda fallen undersökningar i förevarande afseende komme att äga rum. Utskottet finner sig alltså böra med anledning af föreliggande motion föreslå Riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida ifrågavarande kronoåbor må utan erläggande af köpeskilling vinna skatterätt till de hemman och lägenheter, de innehafva, och dessa alltså må kunna i jordeboken omföras från krono till skatte.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med anledning af herr N. Anderssons förevarande motion, må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida sådana, under åborätt upplåtna, kronan tillhöriga hemman och lägenheter, som kunna till skatte lösas, må utan erläggande af särskild köpeskillning eller annan afgäld förvärfvas af den person, som därå innehar med skatteköpsrätt förenad besittning eller

pröfvas vara därtill berättigad, samt sedermera i jordeboken omföras från krono till skatte, äfvensom till Riksdagen inkomma med det förslag en sådan utredning må föranleda.

Stockholm den 27 april 1906.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Herr *D. Persson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.